

A BANYÁS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Évi 12 K. || Félévre 6 K.
 Negyedévre 3 K.
 HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felolvas szerkesztő:
 Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, IV., (Belváros) Molnár-u. 33. II. em.
 TELEFON 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A szén.

Ismét kilátásba kaptuk a bányatörvényt. Nem tudjuk, hogy hányadszor, de ismét hallottunk miniszteri ígéretet arra, hogy az új bányatörvény készül és meg lesz. És tekintettel a bányászatunk mindinkább előtérbe toluló nagy közgazdasági érdekeire, alapos okunk van hinni, hogy az országgyűlési körök immár komolyan foglalkoznak a bányatörvény megalkotásával.

Az új bányatörvény keretében szabályozandó kérdések között mindenesetre a legnagyobb fontosságú a szénkérdés. Oly nagy kihatása van ennek a kérdésnek az általános közgazdaságra, hogy nemcsak feladat, de szinte kötelesség vele minthelyesebb egyes alkalommal foglalkozni a közvélemény felvilágosítására és irányítására céljából.

És ez az irányítás annál szükségesebb, mert nemcsak eltérők a nézetek a szabályozás tekintetében. Elannyira eltérők, hogy még maga a jog és a kérdés és kétség tárgyát képezi. Az itt oly nagy szerepet játszó gazdasági érdekellentétek kölcsönös harci táborokat teremtettek.

Alkalmoszerű tehát a szén szabadságának egyik előharcosa, zabari Szontagh a szénár munkáját feleleveníteni. E munka „A szén” kérdését igen alaposan tárgyalva, megvizsgálja, hogy úgy a jogi, valamint a közgazdasági és társadalmi momentumok az ásványászati szabadsága felé gravitálnak. Megmutatja, hogy nincs egyetlenegy ok sem, mely a szén szabadsága ellen szólna és a törvényhozás által megjelölt irány s a nemzet közszelleme ellenes irányú lépések jellegét viselné magán minden olyan lépés, mely az eddigi irány fejlesztése helyett visszafordított irányban való haladásra kényszeríteni.

Kérdéseket megállapítva, felveti a kérdést, hogy mi a teendő? És a következőkben adja meg a választ:

Első és mulhatlan feltétel a kutatási működtetésnek a célnak megfelelő színvonalon álló szabadsága, mert az ásványászati szabadságának általában elsősorban összeköttetésben állnak.

Ezután következnek az ásványászati szabadságának kijelentése:

1. Horvát-Szlavonországra (beleértve az ezekkel egyesített határörvidékeket) és Magyarországnak az egykori bánági határörvidéket és titeli zászlóaljzat magában foglaló részére nézve mindenféle kártalanítás, vagy átmeneti, illetve kedvezményes határidő kitűzése nélkül, miután itt a szén mint fentebb kimutatam, jelenleg is jogilag és tényleg szabad;

2. Erdélyre nézve szintén ily értelemben, miután itt a szén tényleg szabad és tényleges élvezésre is elegendő időszak, 32 év alatt már is megszilárdult jogállapot fenntartását nemcsak az államférfői eszély, hanem az osztó igazság igényei is követelik. Ellentétes rendszabály nemcsak a jogfolytonossággal áll elvi ellentétben, hanem végkövetkezményében, vagy oda kell, hogy vezessen, hogy a kártalanítás a múlt időre is visszahatólag szabályoztassék, mint az orsz. birói értekezlet tette, a mi non sens, vagy pedig, hogy a múlt időtől eltekintve, szabályozása körébe csak a jövő esélyeit vegye és így önönmagával jövő ellentétbe, két különböző mértékkel mérjen; és

3. Magyarországra (az orsz. birói ért. értelmében vett területet értve) nézve a földbirtokos igényeinek figyelembe vételével.

A földbirtokos igényei háromféle módon érvényesülnek:

- kedvezményes határidő kitűzése;
- kártalanítás;
- joguknak, mint rezervált jognak a bányászati szabadság körében való fenntartása által.

Mint tudjuk, az osztr. ált. bányatörvény által a földbirtokos részére kitűzött 5 évi kedvezményes határidő, mely alatt a földbirtokos előnye más kutatóval szemben biztosított, 1859. évi okt. 31-én lejárt. — A kőszén ezen intézkedés folytán Horvát-szlavonországban, Erdélyben és a Bánágban tényleg szabaddá lett; Magyarországon ellenben az intézkedés az orsz. birói ért. által hatályon kívül helyezett és a kőszén a földbirtok tartozékának minősített.

Ily kedvezményes határidő, ha egyszersmind azon előjoggal jár, hogy ezen határidő leteltével a földbirtokos mások ellenében a földbirtokán való széntelegre vonatkozó jogait bányajogilag biztosíthatja, a mit az osztr. ált. bányatörvény 284. szakasza is annak idején megengedhetőnek nyilvánított, a földbirtokosra semmiféle sérelmet nem tartalmaz, mert a kiaknázási jog részére a kedvezményes határidő alatt feltétlenül biztosítva van, az azon tuli időre pedig csupán és egyedül csak ő tőle függ, hogy vajjon e biztosítás jogaival élni kíván-e, vagy nem, mert minden reflektáns ellenében, ha jogfentartással él, őt illeti az elsőség.

Az állam tehát semmiféle jogot el nem koboz, csak a jog gyakorlatát szabályozza, ami szükséges azért, mert az ásványszénnek, mint dolognak jogi minősége a bányatörvény által az eddig fennállott meghatározástól eltérőleg, nevezetesen a földbirtokos rendelkezése alól kivett s találás által elfoglalható uratlan dologgá nyilvánítván, az mint dolog a földbirtok tartozéka lenni jogilag megszűnt; de anélkül, hogy a földbirtokos arra való jogai elenyésztek volna, ha ez irányban jogfentartással élni akar.

Itt tehát az egyediség lép előtérbe, ami egyedül a helyes és a szabadrendelkezési jognak megfelelő megoldás, mert valamint engem az állam mai nap abban nem korlátozhat, hogy köszönkiaknázhatási jogomat másnak ingyen oda ne ajándékozzam, úgy a földbirtokosok egyeteme sem kényszeríthet, hogy e jogom jövő kártalanítás reményében fentartsam és erről az állam javára le ne mondjak.

E lemondási jogát gyakorolja mindenki, ki a kedvezményes határidő után jogfentartással nem él. Teszi azt vagy azért, mert jogát értéktelennek tartja, vagy mert hasznát venni nem tudja, avagy pedig, mert a mások által leendő kiaknázásból közvetve háramló haszonban magára nézve nagyobb előnyöket vél felismerni.

Az ok mellékes, a hallgatag, vagy a tényekben nyilvánuló lemondás dönt, mert hisz régi közmondás „volenti non fit injuria”

A kártérítési igény bejelentése az italmérési jog megváltásánál is határidőhöz volt kötve. — Kinek jutott eszébe e rendszabály ellen kardoskodni? A kártérítési igénybejelentés és e jogfentartás közt lényegileg, de még a szoros jog szempontjából sincsen különbség.

Egy ok látszik ez ellen némileg szólani és ez az, hogy jövőre nézve a kutatási munkálatok

és a zártkutatómunkák felügyeleti illetékei tekintetében a földbirtokos is a bányatörvény szigorú szabályai alá esnék és ez szerfelett megszorító, terhes.

Ez ellenvetésnek van némi alapja; de semmi esetre sem olyan, mely magának az elvnek keresztülvitelét akadályozhatná. E tekintetben az akadályok a közjó és földtulajdonosok sérelme nélkül elháríthatók a nélkül, hogy e cél vesélyeztetve volna.

Mint hogy tehát a kedvezményes határidő jogfentartással kapcsolatban a kérdés megoldását, a célt szem előtt tartva, a földtulajdonos sérelme nélkül lehetségesíti, a megoldás könnyű és egyszerű s legfeljebb a földbirtokos kutatására és bányászatára vonatkozólag igényel némi póthatározatokat, azért rangban mindenestre ezt illeti meg az első hely.

Másik módja a földbirtokos igényei érvényesítésének ennek kártalanítása a bányavállalkozó részéről.

A legcsodálatosabb az, hogy a kérdés megoldásának módjára épen ezen minden ízében in practico eszmét vetették fel s irányt tévesztve, nemcsak a szem előtt lebegő célban, hanem a megoldásra vezető eszközökben is, ennek súlypontját nem az egyéni szabad rendelkezésre, hanem a földbirtokosoknak összességére, mint valami testületre helyezték.

Ez tökéletesen elhibázott; a kérdés megoldásánál, az érdeket nem cumulatív kezelni, hanem individualisálni kell.

A földbirtokosok önkéntes lemondására kell számolni, mely a bányatörvény életbeléptetésénél az ország területének legalább nyolctized részére nézve rögtön bekövetkezik, a többi, még ha az agitatio nagy mérveket is ölt, rövid idő múlva fogja követni úgy, hogy biztosan előre lehet látni, hogy ez individualis kezelés mellett 20 év múlva a földbirtokos bányászatának emlékeivel csak itt-ott, vagy épen nem fogunk találkozni.

Ugyanezen eljárás alkalmaztatott a vízjogi törvény alapján a vízjogokra nézve is. A létező vízjogok a tulajdonos által, különbeni érvénytelenség terhe alatt hirdetményi határidő alatt voltak bejelentendők. Ki e jogfentartással nem élt, annak joga elenyészett, mert jogának gyakorlásáról hallgatag lemondott.

A kártalanítás eszméje szándékolt kiterjedt alkalmazásában egyébiránt a jog alap-elemeivel is összeütközésbe jön.

Eredeti FREDIT CSAPÁGYFÉMEKET minden célra megfelelő minőségekben gyárt kizárólag az:

ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.

A kártalanítás tárgya csak tényleges tárgy, feltételezhető dolog lehet.

A létezésre nézve constatálatlan széntelep képzeleti dolog, fel nem becsülhető.

A kártalanítás összege a megváltás időpontjában a birtok értékéhez mérten szabandó ki, a megváltás folytán beállandó értéknövekedés tekintetbe nem vehető. Ezen elveket kisajátítási törvényünk mint alapelveket határozottan kijelenti.

Eltérő elveket tehát az ásványszén megváltásánál sem lehet követni, ha csak jogrendszerünkkel nem akarunk összeütközésbe jönni.

Az italmérési jog megváltásánál, oly jogszabály, mely gyakorlatban nem volt megerősítve, szintén nem kárpótoltatott, mert a jog képzeleti jöllehet nem volt és nincs kizárva, hogy e területen azon vidék iparának emelkedése folytán a jövőben százezreket érhet.

A többi italmérési jogok is csak a megváltáskor birtok értékkel kártalanítottak, ámbár ezek értékeinek növekedése a jövőben nemcsak feltételezhető, hanem bizonyos.

A párhuzam annál találóbb, mert az italmérési jog a „jura regalia minora“, a bányászat esetében mindig a „jura regalia majora“ közé tartozott. Az 1884-diki értékeztelenen proponált kártalanítási módokat egyike sem áll összhangban a kisajátítás alapelveivel.

A kártalanításoként vagy más faktor után megváltott fixérték, a mennyiben a széntelep létezésére a törvény hatálybaléptekor constatálva nincs összeütközésbe jön az alapelvekkel, mert a kártalanítást képzeleti dolgokra terjeszti ki és a kártalanítás gyanánt oly összeget állapít meg, mely a kártalanított telepek felfedezésekor értékével arányban sem áll.

Az összegre nézve határozatlan érték pedig, a mennyiben létezésére nézve constatálatlan telepek esetében illet, szintén nemcsak eszményi körben

hanem egynémelyik egyszersmind oly jogszabály (pl. jövedelmi adó) fogad el, mely képzeleti dolog után azt csakugyan nem tudhatjuk, számszerűen mulva fenn fog-e a megadóztatásnak e jogszabályban állni.

Ha az ásványszén szabaddátételét kisajátítás nélkül fogjuk fel, akkor csakis azon széntelep kártalanítása jogosult és megokolt, melyek

az új bányatörvény hatálybaléptekor, létezésükre nézve feltárások, vagy a geológiai tudomány jelen állásponjtja alapján constatálhatók.

A régi magyar zálog, vagy az ősiségre alapított jogok nem voltak oly képzeletiek mint az ismeretlen széntelepekre való jogosultság s a hirtelményi határidő be nem tartása miatt mégis elenyésztek. Ezt az állam jóléte és jogbiztonsága követeli.

De főhiba a kártalanítás felvetett eszméjénél az, hogy a kártalanítást nemcsak a jelenlegi földbirtokosokra, hanem ezek utódaira is kiterjeszti. Ezen elv magánjogunk rendszere által támogatva egyáltalán nincsen, mert ennek szükségképi következménye volna az is, hogy jelenlegi jogállapotunk, vagyis a röghöz kötöttség mellett, birtokeladása esetén, amennyiben e birtokban később ásványszén találtatnék, a vevőnek az eladót szintén kárpótolni kellene, vagy hogy ez az adásvevői szerződés érvénytelenítését tévedés alapján követelhetné.

Az ásványszén szabaddátételéből kár, ha ez egyáltalán képzelhető volna, csakis a jelenlegi birtokosokra háramolhatik, mert a jogutód, a vevő, a birtokot azon jogi terjedelemben veszi át, a melylyel az átháramláskor a törvény értelmében birtok, őreá nézve tehát a károsodhatóság esélye ki van zárva.

A kár azon hátrány, melyet valaki vagyonaiban, jogaiban, vagy személyében szenved. A kártérítés kriteriumát az előbbi állapotba való helyezés, vagy az egyenérték megtérítése képezi. Ahol az érték a tárgy hiányánál fogva még relative sem becsülhető meg, ott sem kár, sem kártérítési igény nem létezik. Elesik tehát az ásványszén megváltásának szüksége ipso jure azon földbirtokossal szemben, ki széntelep létezését felmutatni nem képes.

A kártalanításnak az 1884. évi törvényjavaslatban foglalt megoldási módja egyébiránt sem a jogbiztonság igényeinek, sem az osztó igazság elveinek nem felel meg.

A szabad egyezkedés a kártalanítási összegnek törvényileg történt megállapítása miatt, ha nincs is kizárva; de mindenestre illusoriussá van téve.

SZIVATTYUKAT és MÉRLEGEKET gyárt mint különleges-
 éget és legnagyobb rak-
 lárt tart épület- és dia-
 phragma - szivattyukban

GARVENSWERKE

WIEN, II., HANDELSQUAI 130.

№ 442 46.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Azon intézkedés pedig, mely a megváltási összeget a termelt mennyiség métermázsája után szabja meg, a földbirtokos és vállalkozó közti örökös perlekedésre fog vezetni, mert hiányzik az ellenőrzés. Míg tehát az állam ez által a jogállapotok bizonytalanságát mesterségesen előidézí addig másrészt a földbirtokos is a vállalkozó kényére lesz kiszolgáltatva. A vállalkozó által a bányahatóságokhoz betervezendő termelési kimutatások garantiát nem képeznek, mert magának a bányahatóságoknak tévutra vezetését sem zárják ki. E tekintetben a bányahatóság, mely lényegénél fogva administratív ügyekbe úgy sem avatkozhatik, ellenőrzést nem gyakorolhat. A fejtéseknek időközi megtekintése erre nézve nem elegendő rendszabály, mert a fejtés, vagy tömedékkal, vagy omlasztó vájással (Bruchbau) eszközöltetik, kiterjedt üzennél tehát az egyes időközökben lefejtett terület nagyságát és annak szénttartalmát felbecsülni ily időközi szemlék alapján, nem lehet. Legfeljebb oly per utján oldható meg, mint a szomolnoki vaskovand bányák közt a telkeik határán kölcsönösen jogosítlanul lefejtett vaskovand kártalanítása iránti per, t. i. a lefejtett területnek nagy költséggel való újbóli kinyitása által. Azonban még e rendszabály sem nyújt a kártérítésre tökéletesen biztos alapot azért, mert a fedő a nyomás következtében vagy lejjebb száll, vagy tökéletesen összetöredezik.

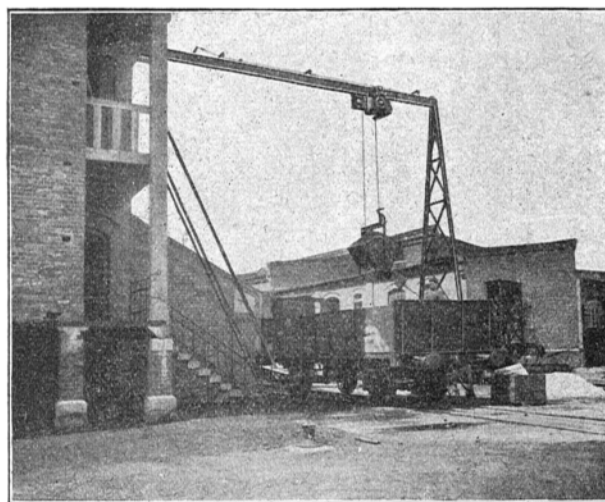
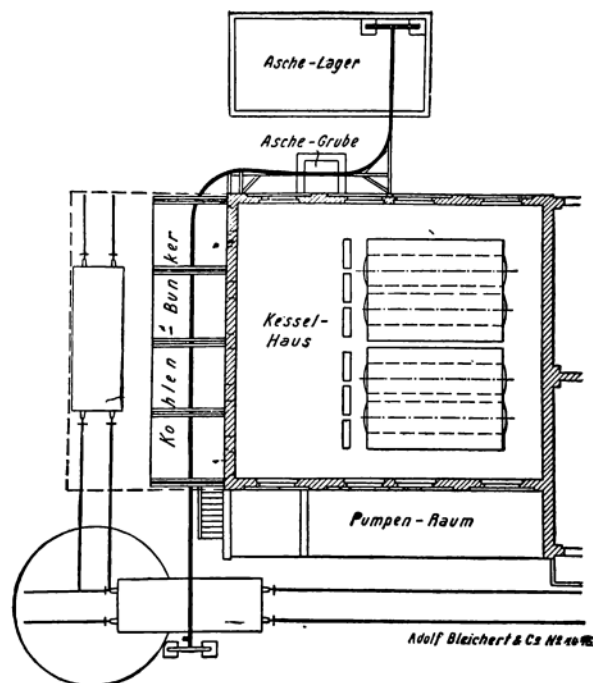
Azon határozatnak, hogy a váltságdíj az érdekelt földbirtokosokat az adományozott bányatelepekbe eső birtokaik arányában illesse meg, nincsen jogi alapja. Ez nem jelent lényegében mást, mint hogy egyik földbirtokos a másik rovására kárpóttatik.

A földbirtokos birtokán kiaknázott szén mennyisége az az alatt levő teleprések vastagságától s a fejtésnek kedvezőbb, vagy kedvezőtlenebbül alakuló localis viszonyaitól függ. E viszony és telepvastagság különböző, sőt a telep néha 100—120 méter hosszúságban is annyira összeszorulhat, hogy fejtésre nem érdemes, sokszor el van vetve, minek természetes következménye, hogy egyik birtokos birtokán lehet szén, a másikén azonban nem, ez utóbbi azonban a semmiért szintén kárpótlást kapna, mert kárpótlási kulcs gyanánt a birtokrészek területe szolgál.

(Folytatjuk).

A szén és hamu szállítása Bleichert-féle elektromos függővasuton.

A berendezésnek kétféle rendeltetése van; először a szenet a vasuti kocsikból átszállítja a fűtőház széntelepére, azután eltávolítja onnan a hamut. A függőpályát a vasuti sín fölött vezetik el; az elektromos függőkocsit pedig igen praktikus módon úgy szerkesztik, hogy egy megfelelően elhelyezett csigán a szállító csillét leeresztjük a vasuti kocsi alá, amelyben azután az üres csillét egy teli csillével kicserélhetjük. A megterhelt

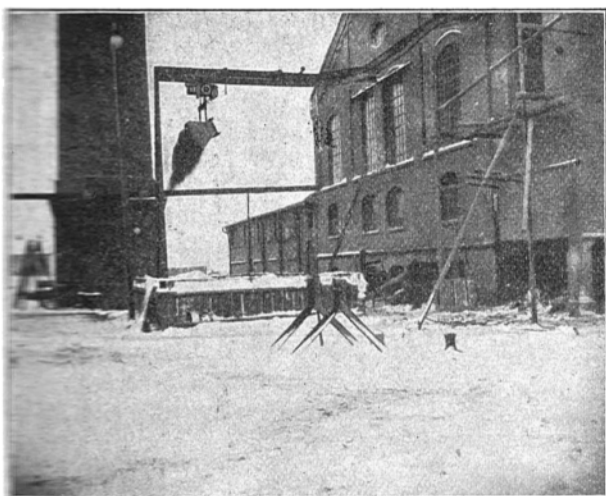
kocsi azután a megfelelő helyre szállíttatik, ahol automatikusan kiürül. A pálya a tulsó oldalon meg van hosszabbítva és a hamutelep fölé vezetve. Itt hasonló módon, mint a szénél, a hamutelepről felhuzatik a hamuval telt kocsi, amely azután a lerakodó helyen szintén automatikusan

TURUL A LEGMEGBIZHATÓBB TÖMÍTŐLEMEZ
LEGMAGASABB NYOMÁSHOZ. KIZÁRÓLAGOS RAKTÁR:

ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.

ami után a kocsi önműködőleg megfordul és visszatér a kazánházhoz. Az egész üzemmenet amennyiben az nincsen automatikusan szabályozva, a 167.893. szám alatt kelt szabadalom

mint, alkalmas helyeken elhelyezett kapcsoló és indító készülékekkel szabályozzuk.

Ez a kis telep, dacára egyszerűségének, egy jellemzően mutatja az elektromos függővezeték előnyeit, különösen azok sokoldalú alkalmazhatóságát, továbbá a helyi körülményekhez való alkalmazkodó képességét és végül a szerelést és kezelést egyszerűségeit.

Csak egyetlen mozcgatott tárgyunk van a szén felhuzható kocsij, amelynek segítségével az egész szállítás, nehéz helyzetekben is átrakható nélkül történhetik.

Az államvasutak, a szénkartell és a magyar ipar.

Ezen sokatmondó cím alatt egy, a közmunka érdekében szolgáló szaklapban a következő cikk jelent meg:

A Magyar Államvasutak igazgatóságának most nem döntenie a kőszénkérdésben. Az ajánlatok nyilvános felbontása megtörtént és most következik azok megvizsgálása minőség, feltételek és az árak szempontjából. Az igazgatóságnak ebbe a munkájába semmi köze sincs beleavatkozni. Meg vagyunk róla győződve, hogy a szükséglet biztosításánál figyelemmel vannak mindazokra a szempontokra, amelyeket az államvasutak szolgálati és pénzügyi érdekei megkövetelnek. Az ügy tisztán és szorosan szakkérdés és semmi sem lehet senkinek az igazgatóság döntése elé beavatkozással tekinteni. Pedig egy igen különös körülmény történt arra, hogy az államvasutak elhatározásai a nyilvánosság útján egy igen hamis irányban bevezetődtek és épen ez a kísérlet indít arra bennünket, hogy ezzel a dologgal foglalkozzunk.

Egyes napilapok közgazdasági rovataiban felhívást a riasztó jelszó: „Veszélyben a magyar ipar.” A kőszénbányászati és kőszénfeldolgozó iparok szénbányászatot el akarják nyomni. Ki akarják megszerezni, tönkre akarják tenni. A veszedelmet azok a kőszénbányászok hozzák, akik az államvasutak pályázatában a kőszén szénrel kívánnak részt venni. Ezeket a jajkiáltásokat még a pályázatok felbontása előtt hallottuk a kőszénbányászati disszertációkat olvastunk arról, hogy a kőszénbányászati és tatai kőszénbányák „minden előtt”, itt

az ár, minőség, kaloria, gőzfejlesztő-képesség, salak és hamu, a feltételek mellékesek, a földolgozó, hogy a „magyar ipart”, a salgótarjáni és a Magyar Általános osztalékait és igazgatói tantiémjeit valami kár ne érje.

Ennek a kérdésnek akarunk egy kissé szemébe nézni, mert őszintén unjuk már a kormány, a parlament és a közvélemény állandó és céltudatos megtévesztését. Vizsgálni próbáljuk, hogy a magyar kőszénbányák milyen joggal kérnek folyton kivételt. A kőszénbányák és támogatást a magyar ipar nevében?

A magyar iparnak a kőszénkérdésben két fontos érdeke van. Az egyik az, hogy a szén mennyel olcsóbb legyen, a másik, hogy Magyarországon mennyel több szenet produkáljanak. Olcsó szén nélkül új iparvállalatok nem keletkezhetnek, a régiéket meg nem élhetik. Már pedig a helyzet Magyarországon az, hogy a szén hallatlanul drága, a széntermelés pedig nem emelkedik, mert a bányavállalatok saját üzemüket korlátozzák. Új bányák feltárását pedig mesterségesen megakadályozzák.

Ezt a helyzetet pedig egy nagyon hatalmas intézmény terepeltette meg: a szénkartell. A magyar kőszénbányák kartelje mindenesetre unikum a kartellek történetében, mert kiméletlenebb, zsarnokibb minden más kartelnél a világon. Nem árkartell, nem is kondíciós kartell, nem is kontingentálisi kartell, hanem egészen más. A kartelegyezmény a magyarországi szénfogyasztó közönség felosztását és kölcsönös biztosítását jelenti. Minden iparvállalat, minden mezőgazdasági üzem, minden közlekedési vállalat valóságos adófizető rabszolgája annak a kőszénbánya vállalatnak, amelyhez a kartell beosztotta. Mert hiába elégedetlen az azal a minőséggel, a feltételekkel, a szállítási módokkal. Ha más bányavállalathoz akar fordulni, egyszerűen nem szolgálják ki.

A kőszénkartell az oka annak, hogy Magyarországon évtizedek óta a kőszénkutatók szünetelnek, új kőszénterületeket nem tárnak fel. A kartellbe tartozó bányavállalatok Magyarországon óriási területek kőszénkutatói jogait tartják lekötve és nagy hatalmuknál fogva egyébként is képesek mindenkét a kőszénterületek feltárásában megakadályozni. Nagy befolyásukat és hatalmukat mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy a magyar gyáripar országos érdekképvisletét a kőszénkartell vezeti. Csakis így lehetséges, hogy noha a magyar gyáriparnak nincs nagyobb és veszedelmesebb ellensége a kőszénkartelnél, ott senki a szavát ellene felemelni nem meri.

1907-ben már egyenesen tűrhetetlen volt a helyzet. A kőszénkartell nem tudott eleget tenni sem a magánfogyasztással, sem az államvasutakkal szemben szállítási kötelezettségeiknek. A magánfogyasztás természetesen mukkanni sem mert, a kormánynál szintén kivitték, hogy az államvasutak szállítási kötelezségeik alól felmentette és a Máv. angol szénrel volt kénytelen a hiányt pótolni. Akkor határozták el az állami kőszénbányavásárlásokat, de ez az akció, mindeddig, nagyon kevés eredményt tud felmutatni. Miért? Nem tudni.

A kőszénkartell leghatalmasabb védője az állam, mely egy teljesen téves iparpolitikai szemponttól vezéreltetve, a kőszénbányákat úgy a vasuti tarifákban, mint az államvasuti és egyéb állami szénbeszerzésekben különös védelemben részesíti. De azért a kőszénkartell folyton tele van panaszszal. A gyáripari érdekképvislet útján, melyben ő az ur és a sajtó útján, mélylyel szintén kitűnő összeköttetéseket tart fenn, állandóan fellármázza az országot, hogy veszélyben a „magyar ipar”, illetőleg a kőszénkartell.

A dúsgazdag szénbányatársulatoknak örökös jajveszélykeletésén mulatni lehetne, ha hatásában olyan szomorú nem volna. Ezeknek a vállalatoknak nagy gondot okoz, hogy óriási nyereségüket a mérlegben valahogy leplezzék. Munkásaikat rosszul fizetik, szociális politikájuk és egészségügyi intézményeik elmaradottak. Osztalékaik és tartalékaik azonban évről-évre növeked-

nek. Az egész magyar ipar, sőt az egész magyar közgazdaság az ő jármukat nyögi. Szinte kétségbeejtő az a tehetetlenség, amelylyel kormány, parlament, sajtó és a gazdasági érdekképviselők ezt a hihetetlen terrorizmust tűrni kénytelenek.

Egész terjedelmében közöltük e cikket, hogy ezzel is kimutassuk, hogy különben jól szerkesztett szaklapok is mily közgazdasági tévedésbe eshetnek. Azzal a hanggal szemben, amelylyel e cikk a magyar szénbányákról megemlékezik, mindenekei előtt konstatálni kell, hogy a hazai szénbánya vállalatok a hazai gazdasági életnek egyik legerősebb és legszámottevőbb tényezőit képezik. Céltudatos, nagyszabású fejlődésüknek köszönhető, hogy nemcsak a Máv, de a mi még lényegesebb, a hazai iparvállalatok is fokozatosan emancipálhatták magukat a külföldi széntől. Fejlődésük mindig lépést tartott vasutaink és a hazai gyáripar fejlődésével, mert mint magánvállalatok saját jól felfogott érdekeiknek szolgáltak ezzel. De ez a magánérdek ugyancsak jó szolgálatokat tett a közérdeknek.

Mi még eddig nem igen hallottuk a „dusgazdag szénbányatársulatok örökös jajveszékését“, hanem igenis hallottuk a kisebb szénbánya vállalatok indokolt panaszait, amelyeknek mi is éppen legutóbbi számainkban ismételtén kifejezést adtunk. A nagy szénbánya vállalatoknak egyáltalában nincs okuk panaszra és eszük ágában sincs jajveszékelnéni. Ha panaszra esetleg okuk volna, nem jajveszékelnének, hanem segítenék magukon.

A legnagyobb tárgyi igazságtalanság azonban, amidőn a cikk azt mondja, hogy a nagy szénbányavállalatok „munkásukat rosszul fizetik, szociális politikájuk és egészségügyi intézményeik elmaradottak“. Ez az állítás teljesen ellenkezik a tényekkel. Mert arról nem is szólva, hogy a munkások fizetése manapság igazán nem a vállalatok kénye-kedvétől függ, tény az, hogy nagy szénbányavállalataink egészségügyi és humanisztikus intézményei a követelmények legmagasabb fokán állanak.

A titkár-választás.

Közeleg február 12-ike, a titkár-választó közgyűlés a Bányászati és Kohászati Egyesületben. Pártos viaskodástól hangos a csatamező. Mint már irtuk, három jelölt van, mert egyesek, kikkel egész komolyan számoltak, mint példának okáért Burdáts Lajos, akit valósággal kapacitálni akartak a titkári szék elvállalására, mint kir. főmérnök loyálisan s önként visszavonult, mikor Litschauer Lajos jelöltetésének komoly voltáról meggyőződött.

Litschauer Lajos pártja erősen szervezkedik, bár csendesebben. Mellette igen erős érveket hangoztatnak, amik közt legelső helyen az áll, hogy az ő megválasztása restitutio in integrum, a régi állapot visszaállítása. Hiszen ő volt a titkára az egyesületnek, mikor az a kezdet nehézségeivel küzdött; ő embrióból indította meg az

egyesület fejlődését, ami nem volt csekélység; egy vidéki városból, akkor még vasut nélküliből, országos egyesületet szervezni s amikor még az egyesületi intézmény fejlesztésére nem voltak hazánkban oly eklatáns példák, mint az utóbbi évtizedben. Ezért is hangoztatják Litschauer mellett, hogy akkor relative aránytalanul többet fejlődött vele az Egyesület, mert az egyet budapesti élete viszonyítva más nem is országos egyesületekhez képest s még inkább más országos egyesületekkel szemben, valóságos stagnálás, szomorú tespedés volt, amit még pl. „X“ kir. tanácsos urnak egynémely igazgatósági ülésben való ágaskodása sem igen élénkített.

A Litschauer mellett történt legújabb állásfoglalásról szól a következő körlevél:

Selmecbánya, 1911. január 27. Tisztelt-Tagtárs Ur! Van szerencsém értesíteni, hogy az Orsz. M. B. és K. E. selmec-bélabánya-vidéki osztálya folyó hó 21-én tartott ülésében egyhangulag az Egyesület igazgató-tanácsának javaslata, vagyis Litschauer Lajosnak az Egyesület titkárává leendő megválasztása mellett foglalt állást. Sobó Jenő, az Osztály elnöke.

Zsigmondy Árpád a másik jelölt s — megjegyezzük, — hogy méltó ellenfél. Volt főnöke, Veitth Béla udvari tanácsos, vezérigazgató, őszinte elismerés hangján jellemezi működését, ami súlyosan esik latba Zsigmondy javára. Talán ez eredményezte azt, hogy legújában igen természetesen megerősödött az ő pártja.

Egy igen előkelő állású ur nagyobb érdekelt társaságban hangsúlyozta az ő kiváló kvalitásait, általános és szakképzettségét, hogy szaktudás és közgazdasági ismeretek dolgában kitűnő neve van s a legmelegebben ajánlotta. Ez a fellépés láthatólag nem tévesztette el hatását s a jelenvoltak kilátásba helyezték, hogy Zsigmondy mellé állanak és agítálnak is mellette.

Párthivei az alábbi felhívást bocsátották ki:

Tisztelt Tagtárs Ur! A meghívókból értesült t. Tagtárs Ur, hogy a Bányászati és Kohászati Egyesület f. évi február 12. rendkívüli közgyűlésén titkárt fog választani. Jelöltünk Zsigmondy Árpád tagtársunk. Az ő eddigi tevékenysége és egyénisége biztos garancia arra, hogy megválasztása az egyesületre nézve áldásos lesz. Programja: 1. A szerkesztőbizottság újbóli életbeléptetése. 2. Főiskolánkkal a jó viszony fejlesztése. 3. A közgazdasági rovat kibővítése. 4. A személyes élő cikkek kizárása szaklapunkból. 5. Az egyesület erősítése. 6. A napi sajtóban az egyesületi ügyek ismertetése. 7. A könyvtár átszervezése a vidéki tagok érdekében. 8. A tagok érvényesülési viszonyainak nyilvántartása. Tisztelettel kérjük Tagtárs Urat, támogassa ezen program megvalósítását azáltal, hogy hozzánk csatlakozva eljön a közgyűlésre és Zsigmondy Árpádra szavaz. Elhatározásáról kérjük minket: Cséti Róbert, Budapest, VI., Andrassy-ut 88. címre, vagy telefon (14—88) értesíteni. Jó szerencsét! A Zsigmondy Árpádpárt végrehajtó bizottsága nevében: Farkas János. Cséti Róbert.

A harmadik jelölt Katona Lajos, jellemeztük már őt és itt is kiemeljük, hogy tényleg puritánságig egyszerű, kedves egyéniség, mint Zsigmondy, tanult, képzett fő, sokat utazott, ta-

asztalt ember, akinek nem rózsákkal voltak be-
 ezte eddigi utai. Sokat küzdött, érdemes ember,
 nek talán nyugalmat jelentene a titkári állás.
 Előttük azonban, hogy sokat ártott magának
 az, hogy a lemondott titkárral protezsáltatja
 magát, hogy az ő pártja végrehajtóbizottságának
 legyen a lemondott titkár a lelke s félnek tőle,
 mert az ő kreatúrája lenne s most hálából is a
 jöttben is az ő keze intézne minden dolgot az
 szellemében. A lemondott titkár bocsátotta ki
 a Katona-párt nevében a felhívást s ez is hozzá-
 arult ahhoz, hogy azt mondta egy ülésen egy
 tagot adó, szerepet vivő úr, hogy Katona
 az „ideiglenes” titkár lesz, mert biztos arról,
 hogy a hullámok elcsendesültével lemond, csak-
 hogy visszaadja helyét a lemondott titkárnak. Er-
 tesítése szerint az egylet helyisége is együtt
 marad Katonával, a régi titkár magánmérnöki
 irodájával, ez pedig a legnagyobb mértékű össze-
 tehetetlenség volt is, lesz is.

Szó szerint adtuk vissza, amit hallottunk.
 Az egyesület tagjai azért választanak, hogy a leg-
 érdemesebb és az egyesületre legjobb kerüljön ki
 a munkából. Itt adjuk a Katona Lajos-párt fel-
 hívását:

Budapest, 1911 január 16. Tisztelt Tagtárs Ur!
 A Bányászati és Kohászati Egyesület titkárválasztó
 rendkívüli közgyűlése február hó 12-én lesz. Pártunk
 Katona Lajos megválasztását tartja az Egyesületre
 nézve kívánatosnak. Katona Lajos függetlenül gon-
 dolkozó egyéniségét ismerjük, azt külön méltatni nem
 kell. Kérjük Tagtárs urat, csatlakozzon pártunkhoz,
 jelenjen meg a közgyűlésen és érvényesítse szavaza-
 tát Katona Lajos javára. Kérjük ezen elhatározásáról
 minket a válaszlapon értesíteni. Jó szerencsét! A
 Katona Lajos-párt végrehajtó bizottsága.

A kért válasz a következő:

A Katona Lajos-párt végrehajtó bizottságának!
 Értesítem, hogy Katona Lajosra fogok szavazni s e-
 záltal a közgyűlésre eljövök. Kelt
 aláírás és cím; és ez a
 válasz küldendő ezen címre: Tek. Gálócsy Árpád
 magánmérnök úrnak.

Sapientia Sat.

✂ HAZAI HIREK. ✂

A Salgótarjáni köszénbánya részvénytársulat f. évi február hó 20-án délelőtt 11 óra-
 kor tartja meg Budapesten, V., Arany János-utca
 15. sz. alatt lévő központi irodahelyiségében
 rendes évi közgyűlését. A napirend a kö-
 vetkező: 1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság
 beszámolója az 1910-ik üzleti évről. 2. Az 1910-ik
 évi számadásainak előterjesztése, határozat
 a számadásokról és az 1910-iki osztalék megállapítása.
 Felmentvény megadása az igazgatóságnak és

felügyelőbizottságnak. 4. Egy felügyelőbizottsági
 tag választása. 5. Az alapszabályok 48. §-ának
 módosítása.

Az abrudbányai magyar kaszinó f. hó 22-én d. u.
 5 óra tartotta meg évi rendes közgyűlését, a melyen
 kaszinói elnöknek újból egyhangulag P e l a c h y F e -
 r e n e bányahivatali főnököt választották meg. Pénz-
 tárnok is a régi: Gámentzy Gerő adóhivatali ellenőr
 lett. Jegyzővé ifj. Képes Ferenc, gazdává Esztergár
 József választattak meg. Választmányi tagok: Incze
 Antal, Deési Gyula dr., Joós Lajos, Molnár Samu,
 Ürmössy Károly dr., Képes Kálmán.

Új aszbesztgyár. Jánosházán, Vas vár-
 megyében, Magyar Aszbesztpalagyár részvény-
 társaság cég alatt vállalat alakult 250.000 kor.
 részvénytőkével. A vállalat szabadalmazott aszbeszt-
 anyagot fog gyártani.

Mulasztások a balesetbejelentések körül. A beteg-
 segélyezésről és balesetbiztosításról szóló törvény el-
 rendeli, hogy a munkaadók az üzemükben előforduló
 baleseteket haladéktalanul jelentsék be a kerületi
 munkásbiztosító pénztárhoz. Több mint három és fél
 éve ak, hogy ez a törvény életbe lépett, a munka-
 adók nagy része mégis még mindig hiányosan kitöltve
 és elkésve küldi be a balesetbejelentéseket a munkás-
 biztosító pénztárba. Ezzel nemcsak, hogy a munkások
 balesetügyeinek gyors lebonyolítását akadályozzák meg,
 hanem a kesedelemnek és a jelentések hiányosságának
 az a következménye is bekövetkezik, hogy a munkás-
 biztosító pénztár kénytelen a munkaadók költségén a
 helyszínén a pótló adatokat beszerezni. Érdekében áll
 tehát munkaadóknak, hogy a balesetbejelentések
 minden rovatát pontosan töltsék ki és a jelentéseket a
 baleset megtörténte után azonnal, legkésőbb azonban
 24 órán belül, egy példányban a kerületi munkásbiz-
 tosító pénztárhoz, másik példányban pedig a baleset
 helyszínére illetékes rendőrhatalósághoz juttassák.

**A Rimamurány-Salgótarjáni vasmű
 részvénytársaság** rendkívüli közgyűlése február
 hó 7-én délelőtt 10 órakor fog tartatni a
 következő napirenddel: 1. Javaslat a részvény-
 tőke felemelésére 40.000 darab teljesen befize-
 tett egyenként 200 korona névértékű részvény
 kibocsátása által. 2. Az alapszabályok 5. §-ának
 megfelelő módosítása.

Bányaelvonás. A „Flacsed Flória menybemenetele”
 bányatársulat Hunyadmegye dévai járásba kebelezett
 Toplicza községben a Flacsed lapicsoru Fericseli hegy
 tájékán lévő „Flória Himmelfahrt” nevű bányatelkének
 elvonását kimondó 1910. évi 1899. sz. határozatot a
 zala: n a i m. kir. bányakapitányság oly hozzáadással hozza
 köztudomásra, hogy a bányászatot megszerezni szán-
 dékozók ebbeli zárt vétel ajánlataikat jelen hirdetmény
 keltétől számítandó 60 napi határidőn e bányahatalóság-
 nál benyújthatják.

Festékek

és Lakkok

megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása

Krayer E. és Társa Budapest

festékek, kenő- és lakkgyára

Főiroda: V., Váci-ut 6.

„Krayer festékudvar”

Ócsa, és kir. Fensége, József főherceg udv.
 szállója. A m. királyi államvasutak, állami
 gép- és vasgyárak, az összes waggongyárak,
 Budapest főváros szállítói.

A Kissebesi gránitkőbányák részvénytársaság február hó 12-ik napján tartja XVI. rendes közgyűlését a következő tárgysorozattal
1. Igazgatósági jelentés. 2. Igazgatósági számadás az 1910-iki üzletévről és határozathozatal a nyereség megállapítása és hovatfordítása tárgyában. 3. A felügyelőbizottság jelentése, a felmentvény megadása az igazgatóság és felügyelőbizottság részére. 4. A felügyelőbizottság tiszteletdíjának megállapítása. 5. Határozathozatal az új beruházások tárgyában. 6. Esetleges indítványok.

A mérlegszámla 1910. évi december hó 31-én a következő: **V a g y o n:** 1. Kissebesi ingatlanok és építmények K 354720.—. 2. Kissebesi szerszámok és vágányok K 125351.98. 3. Kissebesi közüzőtelep K 269193.33 = K 749265.31. 4. Fülekvidéki ingatlanok és építmények K 190775.42. 5. Csomai sodronykötélpálya és kitérő K 155947.59. 6. Csomai közüző- és hasítótelep K 165023.91 = K 511746.92. 7. Zsidóvári ingatlan, építmények és vágányok K 93540.—. 8. Alsórákosi ingatlan, építmények és vágányok K 247706.03. 9. Gépek utépitési célokra K 60825.—. 10. A kisebbesi kőbányában kőkészletek K 175225.53, használati anyagok K 33037.01 = K 208262.54. 11. A marótlaki kőbányában kőkészletek K 57592.70, használati anyagok K 16739.22 = K 74331.91. 12. A fülekvidéki kőbányákban kőkészletek K 148652.21, használati anyagok K 30855.46 K 179507.67. 13. A zsidóvári kőbányákban kőkészletek K 48975.75, használati anyagok K 9600.82 K 58576.57. 14. Az alsórákosi kőbányában kőkészletek K 119296.63, használati anyagok K 27296.03 = K 146592.66. 15. Készletek a mátravidéki kőbányákban K 45950.—. 16. Készletek a monosbéli kőbányában K 27080.—. 17. Le nem számolt vállalatok K 6808.51. 18. Követelések hatóságoknál K 798744.49. 19. Követelések magánosoknál K 189317.07. 20. Saját értékpapírok K 12420.—. 21. Letétben levő biztosítékok K 878734.01 K 891154.01, levonva kölcsönvett értékek K 854139.54 = K 37014.47. 22. Pénztári készletek és pénzügyi betétek K 44946.11. Összesen K 3480215.29. **T e h e r:** 1. Részvénytőke K 1000000.—. 2. Általános tartalékalap K 71000.—. 3. Értéksökkenési alap K 600000.—. 4. Fel nem vett osztalék K 12.—. 5. Kövezések jótállásáért K 40000.—. 6. Hitelezők folyószámlában K 1250670.20. 7. Hitelezők használati anyagokért K 50170.73. 8. Forgalomban levő váltók K 271695.48. 9. Nyereség K 196666.88. Összesen K 3480215.29. — **Veszteség- és nyereségszámla 1910. december 31-én. T a r t o z i k:** 1. Költségek és fizetések K 81345.93. 2. Kamatok K 112074.49. 3. Kifizetett adó K 10303.61. 4. Nyereség K 196666.88. Összesen K 400390.91. **K ö v e t e l:** 1. Nyereségelőírás az 1909-ik üzletévről K 953.75. 2. Nyereség építési vállalatokban K 122747.92. 3. Nyers nyereség kőbányaüzemekben K 273435.98. 4. Adómentes kamatbevételek K 3195.31. 5. Árfolyamkülömbözések K 57.75. Összesen K 400390.91.

Egy gipszgyár kibővítése. Tudvalevő, hogy a magyarországi gipszgyárak kartell kötöttek és így az építkezéseknél oly fontos anyag árát tetszésük szerint, természetesen meglehetősen magasságban szabályozták. Most, mint értesülünk, az **Első Magyar Iparbank** „Egeresi gipsz és műtrágya-gyár r. t.” cég alatt 300.000 korona alaptőkével részvénytársaságot alapít az egeresi gipszgyár kibővítése céljából. Az egeresi gipszgyár termékei kartellen kívül kerülnek forgalomba és így remélhető, hogy a gipszkartell „szabályozása” tényleg szabályozva lesz.

✂ TECHNIKAI HIREK. ✂

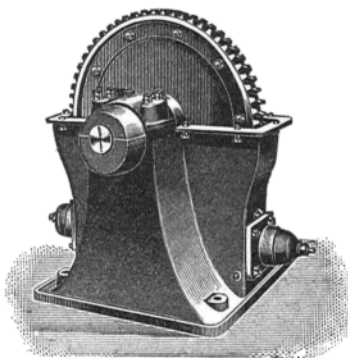
Bányalégbiztos elektromos motorok. Előírás szerint elektromos motorokat bányalégtől veszélyeztetett bányák részére úgy kell készíteni, hogy a csuszatógyűrűkön, vagy a motorok egyéb részein föllépő szikráknak robbanást — a mótorszekrényen kívül — előidézniök nem szabad. A mótorszekrényben, mely a bányalég behatása ellen sohasem készíthető tökéletesen, a robbanás nem tekinthető veszélyesnek mindaddig, míg megakadályozható, hogy a motorban föllépő robbanás kifelé tovább terjedjen. Különféle szerkezetek hasznavehetőségének vizsgálata után úgy látszik, hogy két bányalégmentes mótorszerkezettel lehet fenti követelménynek eleget tenni. Az egyik, amikor a motor teljesen be van zárva és szekrénye oly erős, hogy a belsejében föllépő robbanásoknak ellen tudjon állni. A második szerkezetnek nem kell teljesen zártnak lenni, a szekrényt természetes és mesterségesen erősített léghezamra lehet készíteni, sőt lehet teljesen szekrény nélkül is, csak a csuszatógyűrűket, melyeken szikrák támadhatnak kommertátoros motorok úgy sem jöhetnek szóba kell elzárni és ugynevezett lemezzel a külső levegőtől megóvni. A lemezzel gyűrűalakra, vagy másként kiképzett test, mely egymástól 1/2 mm. távolságra levő lemezekből van összeállítva. A lemezzel ellátott szekrény vagy szekrényrészben bekövetkező robbanás forró gázai a lemezek hézagai között kiáramolhatnak ugyan, azonban a lemezzel nagy fémfelületén épűgy, mint a Davy-féle biztonsági lámpa szitavédőjén, annyira lehűlnek, hogy a bányaléget a motoron kívül meg nem gyújthatják. A lemezzel azonban nagyon gondosan kell előállítani, mivel kissé nagyobb hézag a hatását teljesen megszünteti.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

Aranybányák egysínű vasutai legközelebb kerülnek üzembe Alaskában, amivel Brennan angol mérnök gíroszkopikus egysín-rendszerű vasuta a kísérletek stádiumából kilép a gyakorlatba. Bellaine E. J., Seward alaskai város megalapítója, rövid tárgyalások után megszerezte Alaska részére Brennától találmányának összes jogait. Az egysín-rendszer szerint megépítendő új vonal hossza 160 kilométer lesz és arra van hivatva, hogy a távolfekvő aranybányákat a tengerparttal összekösse. Ezenkívül tervbe van véve a mellékvonalnak egész sorának kiépítése. A fővonal építési munkálatait már megkezdték, az üzembehelyezéshez szükséges motoroskocsikat Angliában megrendelték, ugyszintén a teherkocsik és személyszállító-kocsik egész sorát is. Az üzembehelyezés a jövő év elején várható.

Zahnradfabrik Augsburg

(vormalis Joh.
RENK A. G.)
AUGSBURG.

(B. 2245/143, 296, 7.)

Szállít minden fajta fogaskereket bármily formában és nagyságban, különösen komplett gyorsaság-mérsékelőt:

Képviseli: —

Wilhelm Jokel

Wien, II/1. Castellezgasse 2.

RUGGYANTÁRUKAT, ASBESTÁRUKAT, SZÁRAZ és ZSIROS TÖMITÉSEKET LEGMEGBIZHATÓBB MINŐSÉGEKBEK SZÁLLIT AZ:

ÁLTALÁNOS MŰSZAKI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 1. GRESHAM PALOTA.